

Komentar: plan Beograda je neostvariv

Author: [IWPR Balkans](#)

Autonomne enklave ne mogu pomoci vecini kosovskih Srba koji zive rastrkani na citavoj teritoriji juzne pokrajine.

Iako se izbori na Kosovu odrzavaju se vec treci put od kako je pokrajina pod medjunarodnom upravom, vlasti u Beogradu se, opet, suocavaju sa istom dilemom.

Da li udovoljiti zahtevima medjunarodne zajednice i pozvati Srbe na Kosovu da izadju na izbore, ili, zaklanjajuci se iza povika tvrdokornih Srba sa severa Kosova koji odbijaju svaku saradnju sa UNMIK-om, ubediti Srbe da ce im buducnost biti bolja ako se klone multietnickih institucija koje medjunarodna uprava uz muke pokusava da izgradi?

Za razliku od prethodnih parlamentarnih i lokalnih izbora na Kosovu, kada su se sve politicke snage u Beogradu, doduse nevoljno i u poslednji cas, odlucile da ohrabre Srbe da izadju na izbore, zvanicni Beograd je uoci izbora u oktobru ostao ozbiljno podeljen.

Predsednik srpske vlade Vojislav Kostunica, potpomognut apelom patrijarha Pavla, ostao je pri cvrstom stavu da kosovski Srbi treba da bojkotuju ove izbore. S druge strane, predsednik Srbije Boris Tadic (i ministar spoljnih poslova Srbije i Crne Gore Vuk Draskovic) su otvoreno pozvali Srbe da ucestvuju.

Politicka elita kosovskih Srba duboko je podeljena jos od dolaska medjunarodne zajednice na Kosovo. Nacionalisticki protivnici izlaska Srba na izbore – kako na Kosovu tako i u Beogradu – izjednacavaju ucesce Srba u kosovskim institucijama sa priznavanjem nezavisnosti Kosova. Preostalo srpsko stanovnistvo na Kosovu, jos u traumi od nasilja u martu ove godine, to samo dodatno zbunjuje.

Zbog svega toga ne treba ocekivati ni izbliza tako masivan odziv biraca kao na prethodnim izborima, mada je izvesno da ce Srbi dobiti zagaranovanih deset mesta u kosovskom parlamentu, cak i ako odziv bude minimalan. Ipak, to ce dovesti u pitanje legitimnost izabranih predstavnika kosovskih Srba.

Iza tvrdoglavosti premijera Kostunice zapravo se krije gotovo opsesivna resenost da medjunarodnoj zajednici "proda" plan vlade Srbije o decentralizaciji Kosova, koji je srpska skupstina aklamacijom usvojila neposredno nakon martovskog nasilja. Kostunica je u izjavi za medije pre nekoliko sedmica rekao da bi se od plana moralo odustati ako bi kosovski Srbi ucestvovali na izborima.

Kostunica je, zapravo, zeleo da uputi poruku medjunarodnoj zajednici da ce on pozvati kosovske Srbe na bojkot izbora ukoliko ona ne prihvati plan Vlade Srbije.

Upravo je predlog srpske vlade kao takav problematican i pokazuje da politicna elita u Beogradu i dalje o Kosovu moze iskljucivo da razmislja kao o teritorijalnom pitanju, zanemarujući istinske interese svojih sunarodnika u pokrajini.

Plan na kome Kostunica insistira je neprimenljiv, jer nema dodirnih tacaka sa stanjem na terenu. On predvidja stvaranje pet etnicki čistih regija na Kosovu, u kojima bi Srbi uzivali potpunu autonomiju i imali svoje organe vlasti, sudstva i policiju.

Poduhvat lici na neobicnu varijantu izraelskih napora u naseljavanju Zapadne obale. Stavise, stvaranje autonomnih srpskih enklava na Kosovu nemoguće je ostvariti bez masovnog preseljavanja stanovništva za koje medjunarodna zajednica vise nema stomak.

Uzmimo, na primer, opstinu Gnjilane, gde preko 12.000 Srba i danas zivi u sest etnicki cistih i deset mesovitih sela, dok ih u samom gradu nema vise ni tridesetak.

Sela u kojima Srbi zive oko Gnjilana rastrkana su na zapadu, severu i jugu u odnosu na grad. Da bi se tamo formirala kompaktna "srpska" regija, neophodno bi bilo obuhvatiti dvadesetak albanskih sela, i opet bi izvestan broj sela sa srpskim stanovnistvom ostao van granica takve oblasti.

Pored toga, plan polazi i od pogresne pretpostavke da bi vecina od oko 200.000 raseljenih Srba sa Kosova, kako se navodi u zvanicnim izvestajima, pohitalo da se vrati u pokrajinu u slucaju da se oforme autonomne enklave.

Ova pretpostavka je pogresna iz dva razloga. Najpre, broj raseljenih Srba sa Kosova manji je nego sto ga predstavljaju zvanicni izvestaji.

Kako pokazuju brojke koje je prikupio nezavisni istrazivacki centar "Evropska inicijativa za stabilnost", ESI, na Kosovu trenutno zivi nesto vise od 128.000 Srba. Beograd ne osporava ovaj broj. Po popisu iz 1991. godine, u pokrajini ih je zivelo nesto vise od 194.000 i oko 20.000 Crnogoraca. To znaci da u Srbiji danas ima oko 65.000 raseljenih kosovskih Srba, mahom iz urbanih sredina, a vecina ih je vec prodala svoju imovinu u vecim gradovima poput Pristine i Peci.

Suprotno uvrezenom verovanju, na Kosovu i dalje zivi oko dve trecine predratnog srpskog stanovnistva. Ipak, gradsko srpsko stanovnistvo, s izuzetkom severne Mitrovice, je gotovo sasvim nestalo.

O tome svedoci i cinjenica koja se navodi u izvestaju Evropske inicijative za stabilnost da se od 63 osnovne skole na srpskom jeziku, njih 47 nalaze u selima koje nemaju ni 5.000 stanovnika, izuzeci su Mitrovica, Kosovo Polje, Gracanica, Obilic, Lipljan, Kamenica, Vitina i Orahovac.

Prema tome, tesko je zamisliti da bi se Srbi iz gradova danas vratili da na Kosovu zapocnu nov zivot na selu.

To, takodje, znaci da ogromnu vecinu Srba koji danas zive rastrkani na Kosovu cine zemljoradnici koji se nisu pomerili sa svoje zemlje. Uz to, suprotno rasirenom misljenju u Beogradu, oni u vecem broju zive rastrkani juzno od reke Ibar koja Mitrovicu deli na "albanski" i "srpski" deo na severu.

Jedino mesto gde bi plan Vlade Srbije mogao da uspe upravo jeste sever Kosova, gde danas zivi oko 60.000 Srba i gde se Albanci nalaze u manjini.

Pride, severni deo Mitrovice je ekonomski gotovo potpuno prikljucen na sistem vestackog disanja iz budzeta Srbije, pri cemu su najveći korisnici tamosnji univerzitet i bolnica. Upravo odatle i potice najzesci otpor srpskih predstavnika integraciji Srba u kosovske institucije, i cesto se cuju pretnje o podeli Kosova u slucaju da pokrajina stekne nezavisnost.

Ova ideja nije strana ni odredjenim politickim krugovima u Beogradu, pa postoji opravdana bojazan da je plan srpske vlade, neprimenljiv na svim drugim delovima Kosova osim na severu, mozda uvijeni predlog za

podelu Kosova.

Ukoliko se ispostavi da je to tako, delovace kao da je Beograd spreman da se zarad te teritorije odrekne oko 70.000 ostalih Srba koji zive rastrkani na podrucju od Gracanice kod Pristine do Strpca na krajnjem jugu.

Upravo zbog toga vlasti u Beogradu treba iskreno da odgovore na pitanje o prioritetima na Kosovu. Sta je vaznije: ljudi - ili teritorija?

Duska Anastasijevic je novinar magazina "Vreme" i radi za "Evropsku inicijativu za stabilnost" u Beogradu.

Location: Kosovo

Focus: Balkans: Regional Reporting & Sustainable Training

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/komentar-plan-beograda-je-neostvariv>